

Diferenciální (dynamický) odpor diody v pracovním bodě P

$$r_d = \lim_{\Delta I \rightarrow 0} \left(\frac{\Delta U}{\Delta I} \right)_P = \left(\frac{dU}{dI} \right)_P$$

Diferenciální (dynamická) vodivost diody v pracovním bodě

$$g_d(P) = \lim_{\Delta U \rightarrow 0} \left(\frac{\Delta I}{\Delta U} \right)_P = \left(\frac{dI}{dU} \right)_P = \frac{1}{r_d(P)}$$

Výpočet užitím Shockleyho rovnice:

$$I = I_0 \left(e^{\frac{U}{U_T}} - 1 \right) \Rightarrow g_d = \frac{dI}{dU} = \frac{1}{U_T} I_0 e^{\frac{U}{U_T}} = \frac{I + I_0}{U_T}$$
$$r_d = \frac{1}{g_d} = \frac{U_T}{I + I_0}$$

V propustném směru: $I \gg I_0 \Rightarrow g_d = \frac{I}{U_T}, r_d = \frac{U_T}{I}$

I [mA]	0,01	0,1	1,0	10
r_d [Ω]	2590	259	25,9	2,59

Dynamický odpor pro $I = 0$ (v počátku charakteristik):

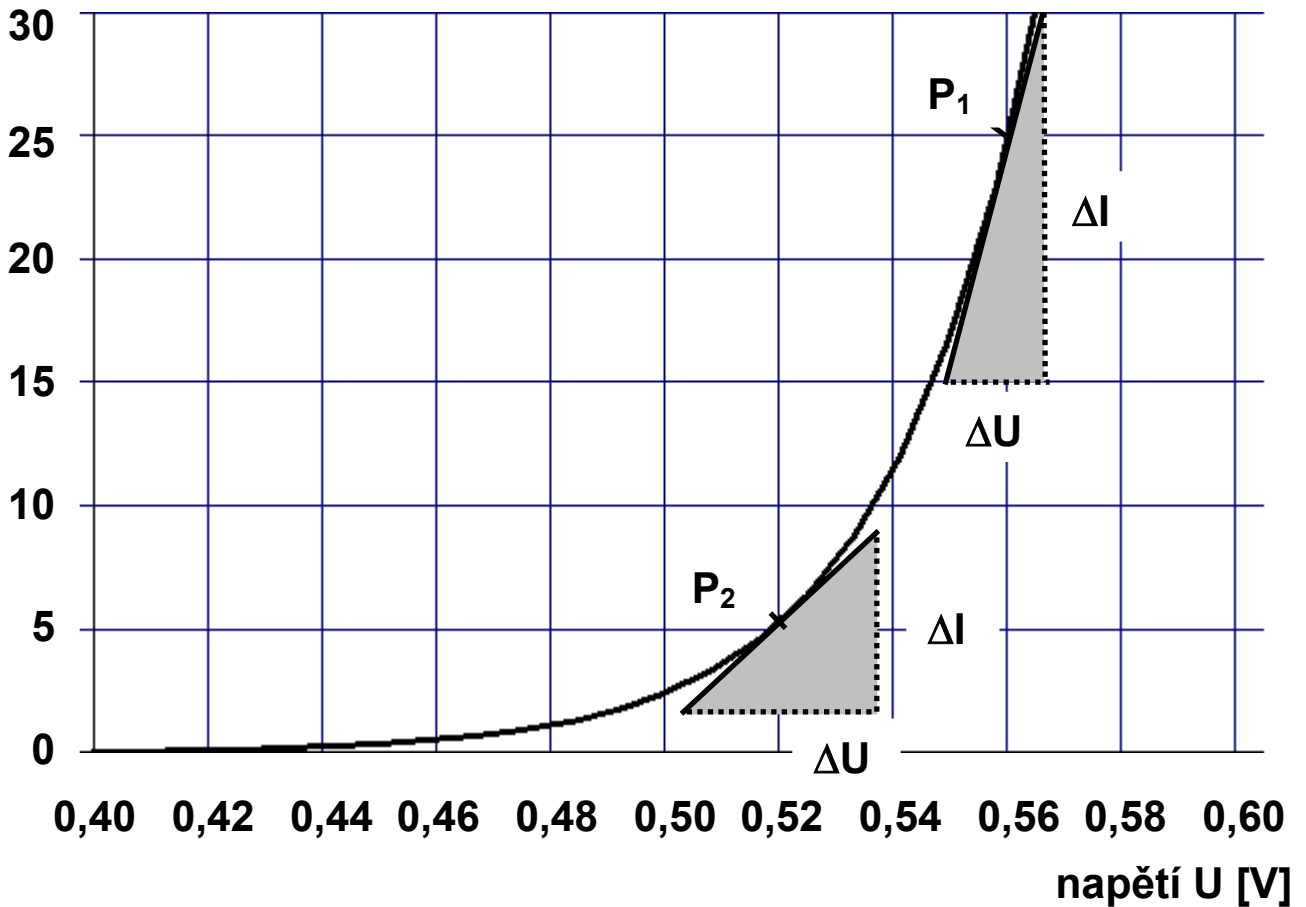
$$I_0 = 10 \text{ pA} \dots r_d = \frac{U_T}{I_0} = \frac{25,9 \text{ mV}}{10 \text{ pA}} = 2,59 \text{ G}\Omega$$

V závěrném směru: $I = -I_0 \Rightarrow g_d \rightarrow 0, r_d \rightarrow \infty$

(ve skutečnosti proud I není zcela konstantní a dynamický odpor je veliký $\approx$ jednotky až desítky $\text{G}\Omega$)

Grafické určení dynamického odporu diody

proud I [mA]

Pracovní bod P_1 : $I(P_1) = 25 \text{ mA}$, $U(P_1) = 0,56 \text{ V}$

$$\Delta I = 15 \text{ mA}, \quad \Delta U = 0,01 \text{ V}$$

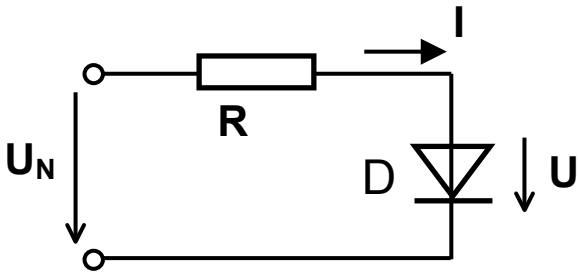
$$r_d(P_1) = \left(\frac{\Delta U}{\Delta I} \right)_{P_1} = \frac{0,01 \text{ V}}{15 \text{ mA}} = 0,67 \Omega$$

Pracovní bod P_2 : $I(P_2) = 5,1 \text{ mA}$, $U(P_2) = 0,52 \text{ V}$

$$\Delta I = 7,5 \text{ mA}, \quad \Delta U = 0,033 \text{ V}$$

$$r_d(P_2) = \left(\frac{\Delta U}{\Delta I} \right)_{P_2} = \frac{0,033 \text{ V}}{7,5 \text{ mA}} = 4,4 \Omega$$

Příklad: Určete proud I v obvodu a napětí U na diodě.

$$U_N = 4,5 \text{ V}$$

$$R = 0,560 \text{ k}\Omega$$

dioda D: křemíková

$$U_D = 0,7 \text{ V}$$

• Přesné numerické řešení:

$$U_N = RI + U \dots\dots\dots \text{smyčková rovnice}$$

$$I = I_0 \left[\exp\left(\frac{U}{U_T}\right) - 1 \right] \dots \text{rovnice charakteristiky diody}$$

$$U_N = RI_0 \left[\exp\left(\frac{U}{U_T}\right) - 1 \right] + U \dots \text{Ize řešit jedině numericky}$$

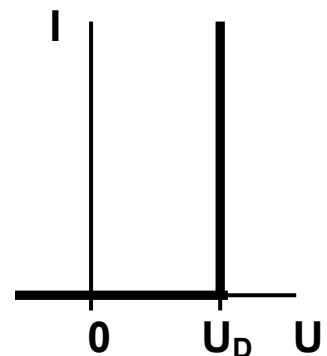
• Přibližná početní metoda:

- aproximujeme charakteristiku diody:
- podle velikosti a polaritu U_N rozhodneme, zda je dioda otevřená nebo zavřená:

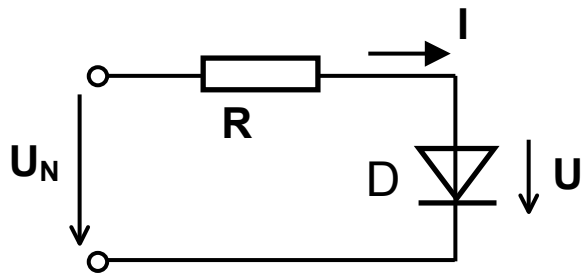
pro danou polaritu napětí $U_N = 4,5 \text{ V}$ je dioda otevřená

- napětí na otevřené křemíkové diodě je $U \approx U_D = 0,7 \text{ V}$

- proud v obvodu: $I = \frac{U_N - U_D}{R} = 6,8 \text{ mA}$

• Grafické řešení:

$$U_N = 4,5 \text{ V}$$

$$R = 0,560 \text{ k}\Omega$$

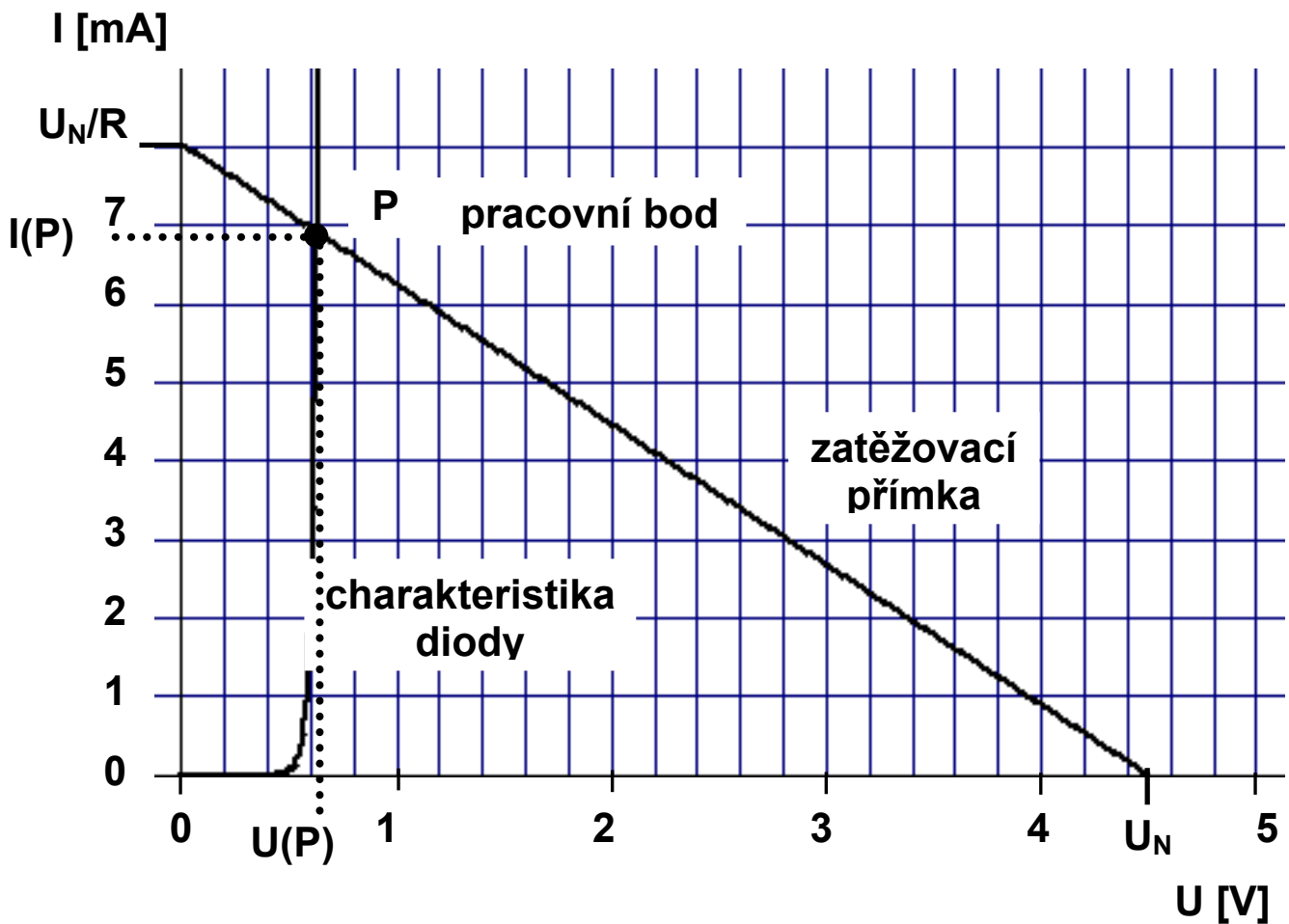
dioda D: křemíková

$$U_D = 0,7 \text{ V}$$

$$I = I_0 \left[\exp\left(\frac{U}{U_T}\right) - 1 \right] \quad \dots \text{ rovnice charakteristiky diody}$$

$$U_N = RI + U \quad \dots \text{ smyčková rovnice}$$

... rovnice zatěžovací přímky

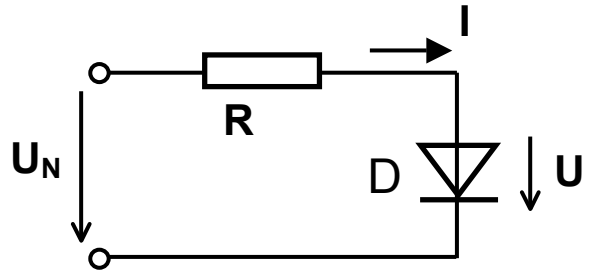
Zatěžovací přímka a pracovní bod

Rovnice zatěžovací přímky:

$$U_N = RI + U$$

Rovnice charakteristiky diody:

$$I = I_0 \left[\exp\left(\frac{U}{U_T}\right) - 1 \right]$$

Změna polohy zatěžovací přímky a pracovního bodu diody

při změně odporu R

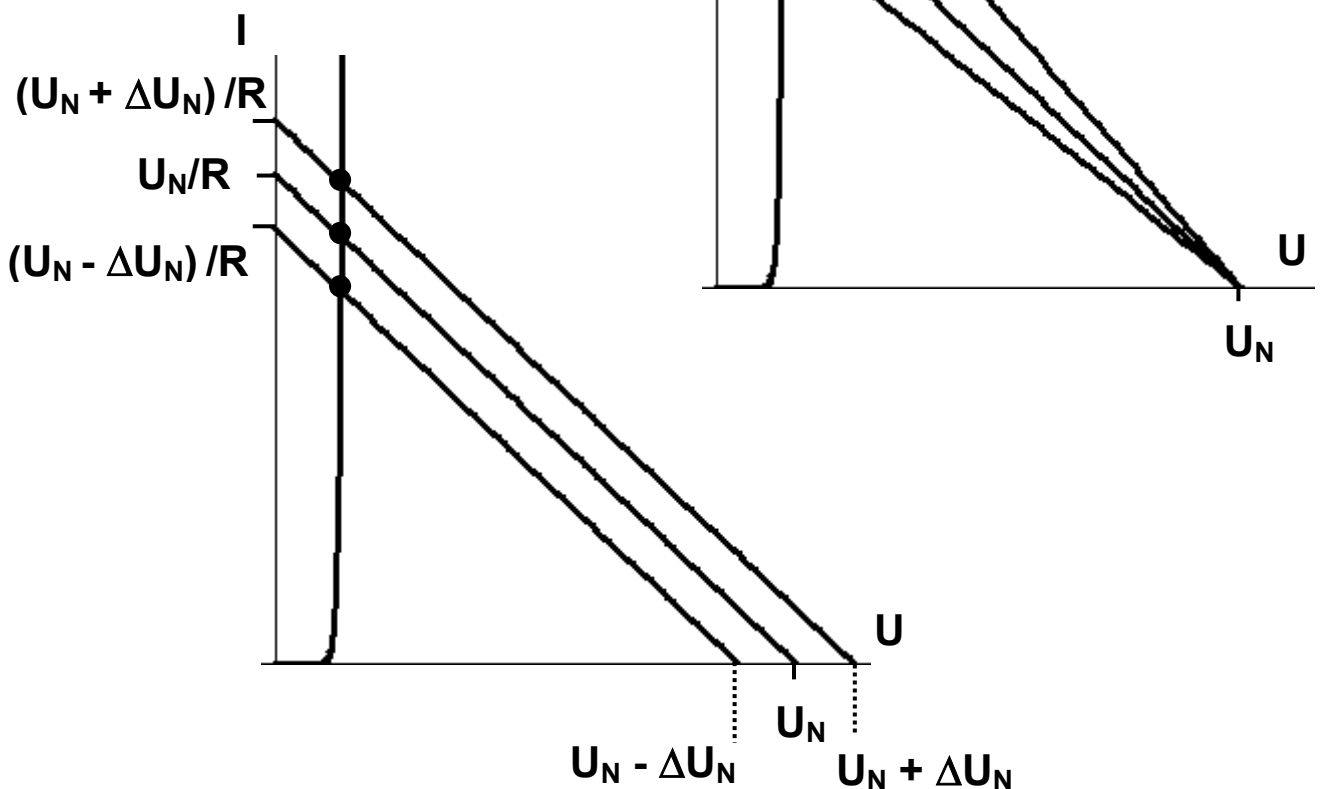
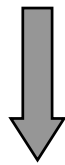

$$U_N / (R - \Delta R)$$

$$U_N / R$$

$$U_N / (R + \Delta R)$$

při změně
napájecího
napětí U_N

Jednoduché obvody s diodami

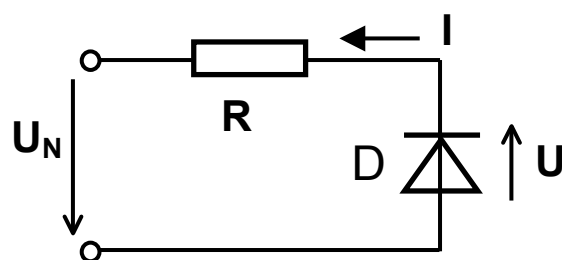
Příklad:

Určete proud I v obvodu a napětí U na diodě D v těchto případech:

a) $U_N = 10 \text{ V}$, $R = 1 \text{ k}\Omega$

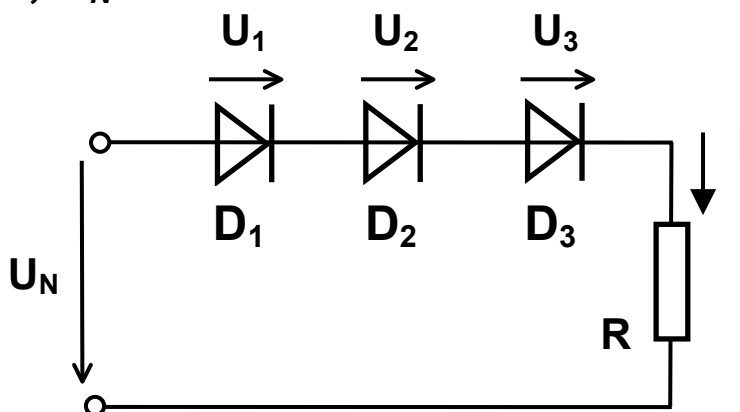
b) $U_N = 30 \text{ V}$, $R = 1 \text{ k}\Omega$

Dioda je křemíková, $U_D = 0,7 \text{ V}$, $U_Z = 25 \text{ V}$.

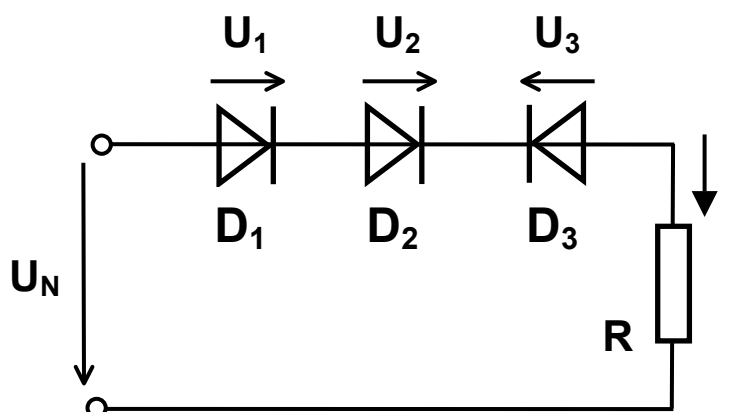
Příklad: Sériové zapojení diod

Určete proud v obvodu a napětí na diodách. Všechny diody jsou křemíkové téhož typu, $U_N = 10 \text{ V}$, $R = 1 \text{ k}\Omega$.

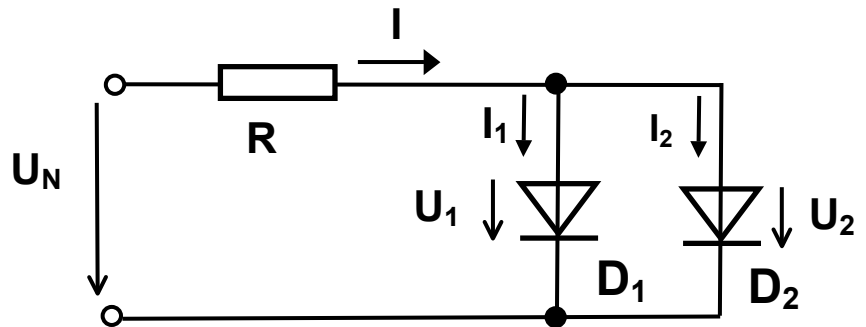
Příklad:

Určete proud v obvodu a napětí na diodách. Všechny diody jsou křemíkové téhož typu, $U_N = 10 \text{ V}$, $R = 1 \text{ k}\Omega$.

Příklad: Paralelní zapojení stejných diod

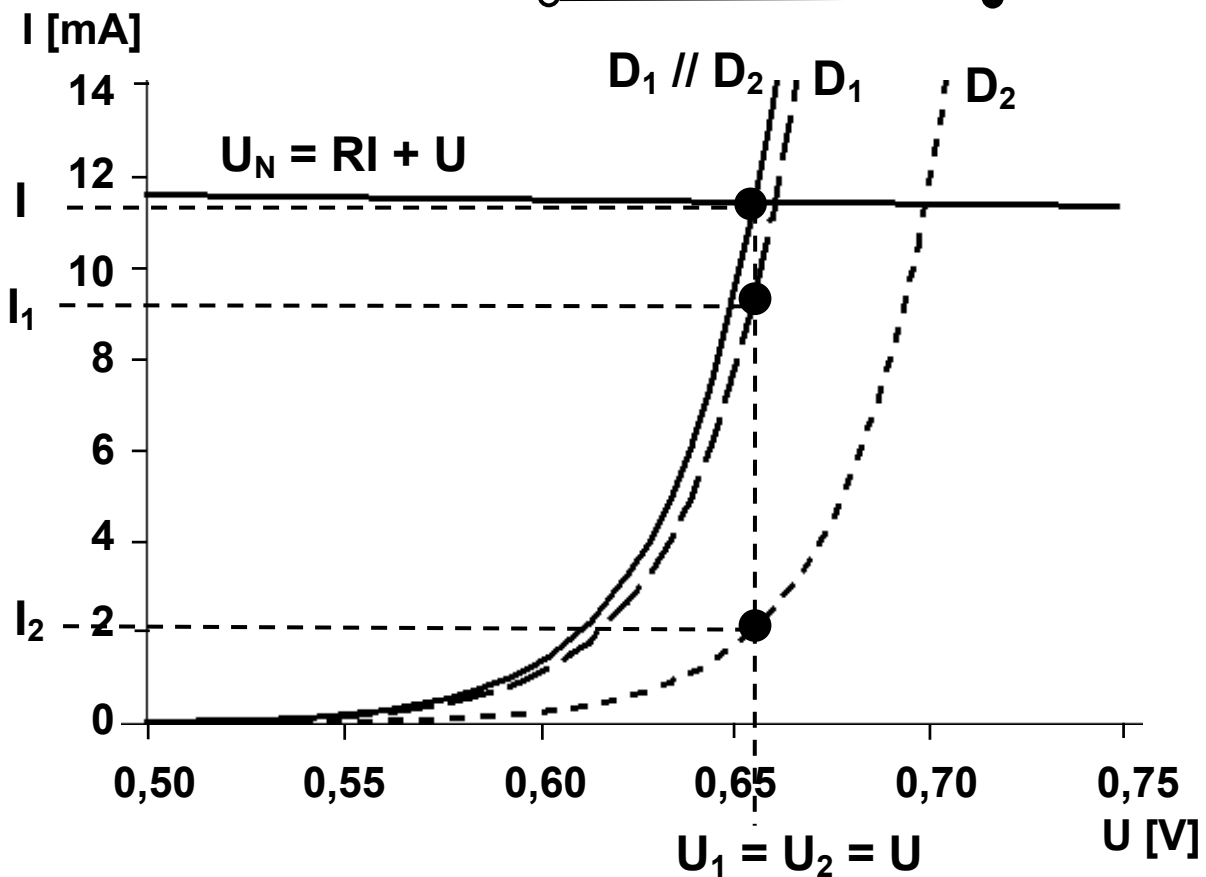
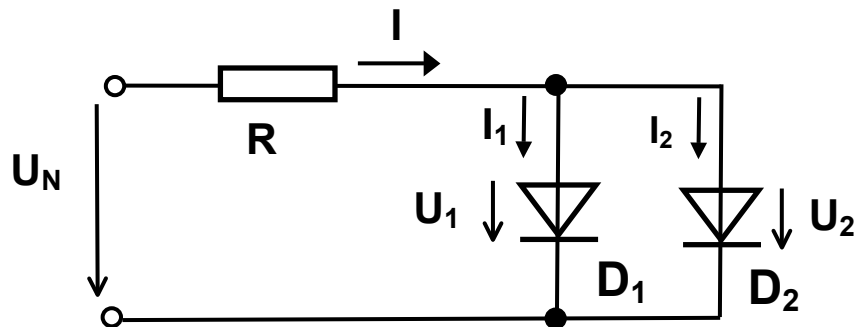
Dvě křemíkové diody D_1 , D_2 téhož typu jsou zapojeny paralelně, $U_N = 6\text{ V}$, $R = 1\text{ k}\Omega$. Určete napětí na diodách, proudy diodami a celkový proud odebíraný ze zdroje.

Příklad: Paralelní zapojení odlišných diod

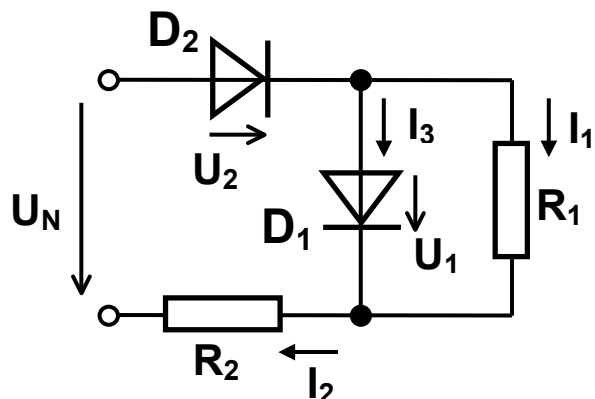
Grafické řešení:

označení:
 $U_1 = U_2 = U$

Příklad:

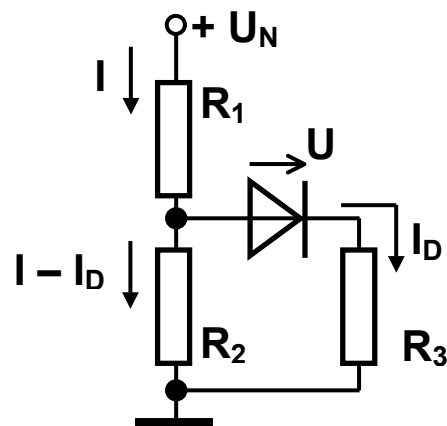
Vypočtete proudy I_1 , I_2 , I_3 v obvodu. Obě diody jsou křemíkové, $U_D = 0,7 \text{ V}$, napájecí napětí $U_N = 20 \text{ V}$, odpory $R_1 = 3,3 \text{ k}\Omega$, $R_2 = 5,6 \text{ k}\Omega$.

Příklad:

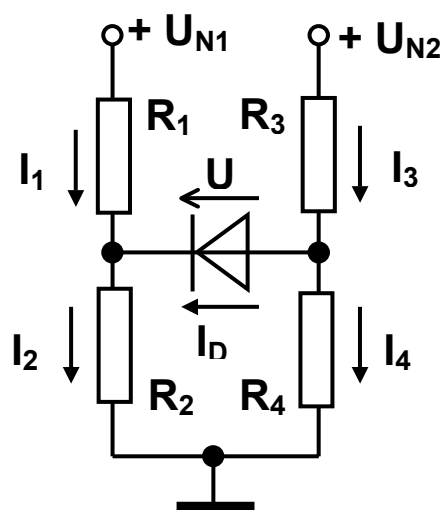
Vypočtete proud I odebíraný ze zdroje a proud I_D procházející diodou (křemíková, $U_D = 0,7 \text{ V}$).

$U_N = 15 \text{ V}$, $R_1 = 10 \text{ k}\Omega$, $R_2 = 20 \text{ k}\Omega$,
 $R_3 = 20 \text{ k}\Omega$.

Příklad:

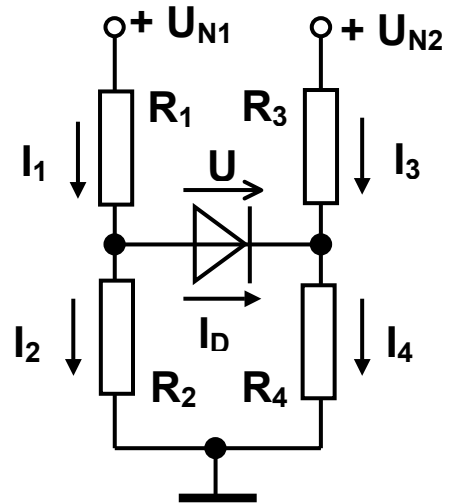
Vypočtete napětí na diodě a proudy ve všech větvích obvodu. Dioda je křemíková, $U_D = 0,6 \text{ V}$, $U_{N1} = 15 \text{ V}$,
 $U_{N2} = 10 \text{ V}$,
 $R_1 = R_2 = R_3 = R_4 = 10 \text{ k}\Omega$.

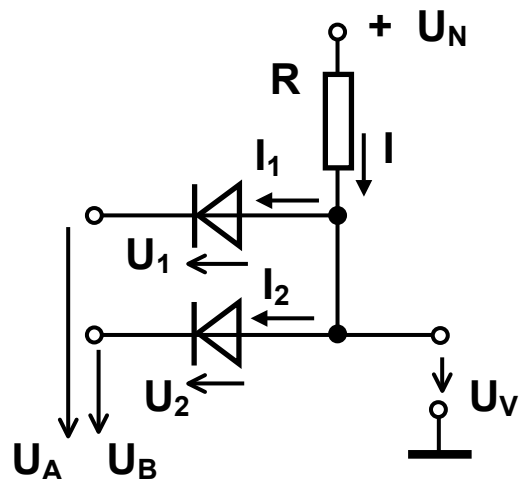
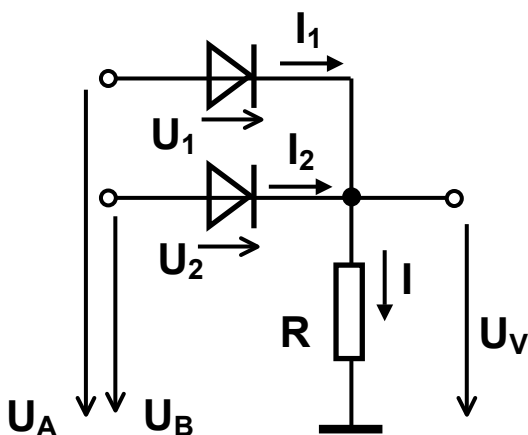
Příklad:

Vypočtete napětí na diodě a proudy ve všech větvích obvodu. Dioda je křemíková, $U_D = 0,7 \text{ V}$, $U_{N1} = 15 \text{ V}$, $U_{N2} = 10 \text{ V}$, $R_1 = R_2 = R_3 = R_4 = 10 \text{ k}\Omega$.

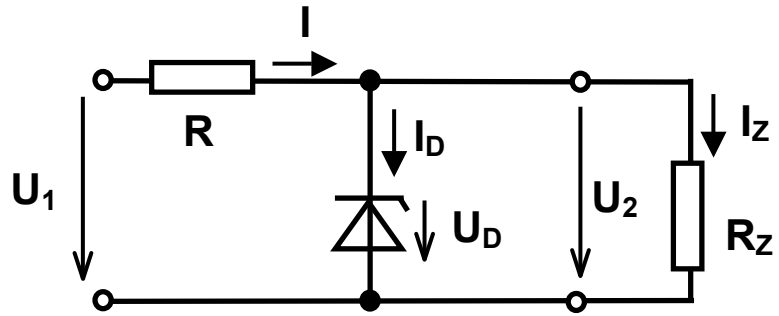
Příklad: hradlo OR, AND

Vypočtete vyznačená napětí a proudy pro všechny možné kombinace vstupních napětí $U_A, U_B = 0$ nebo 5 V ; $R = 1 \text{ k}\Omega$.

U_A [V]	U_B [V]	U_1 [V]	I_1 [mA]	U_2 [V]	I_2 [mA]	I [mA]	U_V [V]
0	0						
5	0						
0	5						
5	5						

Stabilizátor napětí se zátěží

Vztah mezi výstupním a vstupním napětím:

$$I = I_D + I_Z, \quad I = \frac{U_1 - U_2}{R}, \quad I_D = \frac{U_2 - U_Z}{r_d}, \quad I_Z = \frac{U_2}{R_Z}$$

$$\frac{U_1 - U_2}{R} = \frac{U_2 - U_Z}{r_d} + \frac{U_2}{R_Z}$$

$$U_2 = \frac{\frac{U_1}{R} + \frac{U_Z}{r_d}}{\frac{1}{r_d} + \frac{1}{R_Z} + \frac{1}{R}} \approx (\text{pro } r_d \ll R, R_Z) \approx U_Z$$

Vztah mezi zvlňením výstupního a vstupního napětí:
(odvodíme derivováním předcházejícího vztahu)

$$\Delta U_2 = \frac{\frac{\Delta U_1}{R}}{\frac{1}{r_d} + \frac{1}{R_Z} + \frac{1}{R}} \approx (\text{pro } r_d \ll R, R_Z) \approx \frac{\Delta U_1}{\frac{R}{r_d}} = \frac{r_d}{R} \Delta U_1$$

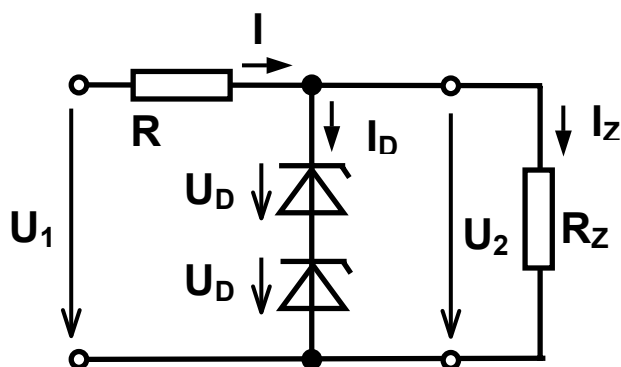
Napěťový činitel stabilizace:

$$S_u = \frac{\frac{\Delta U_1}{U_1}}{\frac{\Delta U_2}{U_2}} = \frac{U_2}{U_1} \frac{\Delta U_1}{\Delta U_2} = \frac{\frac{1}{R} + \frac{1}{r_d} \frac{U_Z}{U_1}}{\frac{1}{r_d} + \frac{1}{R_Z} + \frac{1}{R}} \times \frac{\frac{1}{r_d} + \frac{1}{R_Z} + \frac{1}{R}}{\frac{1}{R}} = 1 + \frac{R}{r_d} \frac{U_Z}{U_1}$$

$$\approx (\text{pro } r_d \ll R, R_Z) \approx \frac{R}{r_d} \frac{U_Z}{U_1}$$

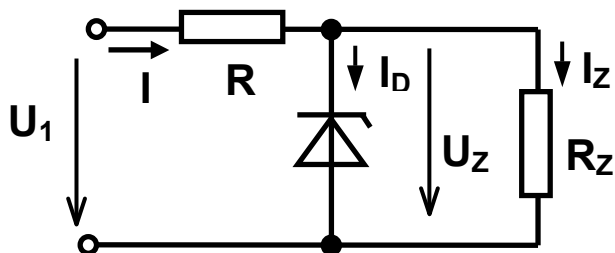
Příklad

Navrhněte stabilizátor tak, aby při napětí na vstupních svorkách $U_1 = 30 \text{ V}$ bylo na zátěži $R_Z = 300 \Omega$ stabilizované výstupní napětí $U_2 = 20 \text{ V}$. Uvažte proudové, resp. výkonové zatížení součástí stabilizátoru i v extrémních situacích (tj. odpojená zátěž, zkrat v zátěži). K dispozici jsou stabilizační diody s parametry $r_d = 2 \Omega$, $U_Z = 9,5 \text{ V}$.

Příklad

Stabilizační dioda použitá ve stabilizátoru napětí má parametry $U_Z = 7 \text{ V}$, $r_d \approx 0$, $I_{D\min} = 20 \text{ mA}$, $I_{D\max} = 200 \text{ mA}$; odpor $R = 200 \Omega$. Vstupní napětí stabilizátoru kolísá kolem střední hodnoty $U_1 = 50 \text{ V}$ v mezích $U_1 \pm \Delta U_1$, $\Delta U_1 = 5 \text{ V}$. Určete maximální a minimální možnou hodnotu odporu zátěže tak, aby napětí na zátěži bylo stabilizováno na hodnotu $U_Z = 7 \text{ V}$. Stanovte maximální výkonové zatížení diody a odporu R .

Příklad

Navrhněte stabilizátor napětí zapojený podle schématu tak, aby při kolísajícím vstupním napětí $U_1 \pm \Delta U_1 = (15 \pm 1) \text{ V}$ se proud zátěží mohl měnit od nuly (tj. $I_{Z\min} = 0$) do co nejvyšší možné hodnoty $I_{Z\max}$; stanovte tuto hodnotu a jí odpovídající velikost zatěžovacího odporu. Dále určete maximální výkonové zatížení odporu R a diody. Parametry stabilizační diody jsou: $U_Z = 7 \text{ V}$, $r_d \approx 0$, $I_{D\min} = 1 \text{ mA}$, $I_{D\max} = 12 \text{ mA}$.

